

Підсумовано, що сформована проєктна компетентність у майбутнього фахівця є одним із показників особистісного та професійного розвитку конкурентоспроможного фахівця і складає головним чином готовність студентів до проєктної діяльності не лише у процесі навчання в закладі вищої освіти, а й у професійній діяльності.

Ключові слова: проєкт, проєктна діяльність, проєктна компетентність, майбутні фахівці, професійна підготовка, заклад вищої освіти.

Дата надходження статті: 27.12.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Вовк О. І.

УДК 371.135+371.212

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.505>

Довга Т. Я.;

orcid.org/0000-0002-4219-0194

НАВЧАННЯ УСПІХОМ ЯК РЕСУРС ОПТИМІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З УЧНЯМИ

У статті розглянуто проблему, актуальність якої визначена її вагомістю для всієї освітньої системи, а саме втіленням у Новій українській школі філософії навчання успіхом як важливого ресурсу підвищення продуктивності підготовки майбутніх учителів початкової школи до превентивної діяльності з молодшими школярами. Детальну увагу приділено трактуванню сутності понять «навчання успіхом» й «превентивна діяльність» як важливих ресурсних можливостей підвищення якості початкової освіти. Для цього відбувається аналітичне звернення до поглядів і концепцій українських та зарубіжних науковців, серед яких виділяються І. Бех, Н. Бібік, Л. Кондрашова, В. Оржеховська та ін.

Відзначено, що філософія і практика навчання успіхом обґрунтована у працях Я. Коменського, А. Дістервега, А. Макаренка, В. Сухомлинського, які ставилися до своїх вихованців як до рівних співучасників освітнього процесу. Підкреслено, що філософія навчання успіхом отримала як загальнотеоретичне, методологічне обґрунтування, так і суто методичну розробку й становить собою соціально значущий капітал. Наголошено, що навчання успіхом є важливим ресурсом забезпечення продуктивності підготовки майбутніх учителів початкової школи до превентивної діяльності з молодшими школярами.

Акцентовано, що навчання успіхом – це активна пізнавальна діяльність на принципах превенції, у ході якої студенти під керівництвом викладача оволодівають основами превентивної педагогіки й досвідом превентивної діяльності, що забезпечує їм успіх в освітньому процесі, а в майбутньому – у виховній роботі з молодшими школярами.

У статті обґрунтовано принцип навчання успіхом, виокремлено функції сучасного вчителя початкової школи в контексті вимог концепції «Нова українська школа» (організовувати та формувати мінісередовище, що ставить за мету активізацію і стимулювання когнітивних потреб і запитів дітей; забезпечувати розвиток учнівської особистості з отриманням нею безпосереднього особистого життєвого досвіду; сприяти й підтримувати становлення особистості учня як самостійного й самодостатнього учасника освітнього процесу); проєктування професійного становлення студентів на основі засвоєння нової інформації, нестандартних форм і способів роботи, які стимулюють майбутнього вчителя початкової школи до пошуку необхідних ресурсів (інтелектуальних, інформаційних, технологічних, методичних, іміджевих) у забезпеченні продуктивності підготовки до превентивної діяльності з молодшими школярами.

Ключові слова: навчання успіхом, превентивна діяльність, капіталізація ресурсів навчання успіхом, концепція Нової української школи, принципи навчання успіхом, характеристики професійного образу сучасного вчителя початкової школи.

*© Довга Т. Я.

Постановка проблеми. Реалізація Концепції «Нова українська школа», забезпечення позитивної динаміки якості підготовки педагогічних кадрів зумовляють пошук резервних ресурсів підвищення якості вищої освіти, підвищення її ролі в модернізації сучасного суспільства і збагачення людського капіталу. Ускладнення завдань, які сьогодні стоять перед вищою освітою щодо підготовки творчих кадрів, актуалізує проблему пошуку додаткових ресурсів, які забезпечать позитивну динаміку якості професійної освіти. Особливої значущості набуває філософія навчання успіхом, адже успіх стимулює активність, ініціативність, креативність особистості в її діяльності, забезпечує продуктивне становлення самодостатності й творчості фахівця.

Важливими ресурсами підвищення якості педагогічної освіти є можливості не тільки оновлення змісту професійної підготовки студентів, її технологізації в системі університету з урахуванням тенденцій суспільного розвитку, а й продуктивного використання особистісного потенціалу майбутніх педагогів як основи їхнього професійного становлення.

Аналіз досліджень. Питання підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності розглядалися в роботах К. Авраменко, І. Беха, Н. Бібік, А. Білокур, В. Бондаря, Г. Дядченко, О. Савченко та ін. Аналіз наукової літератури дозволив виявити низку підходів до вирішення проблеми підготовки фахівців до організації педагогічного процесу в різних типах освітніх закладів.

Визначаючи теоретичну й практичну значущість досліджень з оптимізації професійної підготовки майбутніх педагогів, слід констатувати, що в сучасній педагогічній теорії та практиці не виявлено глибокого й усебічного обґрунтування питань підготовки студентів до пошуку й використання можливостей навчання успіхом, превентивної діяльності й особистісного потенціалу майбутніх фахівців як важливого ресурсу, що забезпечує позитивний вплив на їхнє професійне становлення й підвищення якості університетської освіти.

Особливу роль у вирішенні цього завдання відіграє підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання ресурсних резервів навчання успіхом задля збагачення їх особистісного потенціалу та пошуку засобів, що забезпечують позитивну динаміку рівня їх готовності до превентивної діяльності з молодшими школярами в умовах університетської освіти (від низького – до високого).

Проблема використання філософії навчання успіхом у підготовці майбутніх педагогів до професійної діяльності є предметом дослідження багатьох учених – як українських, так і зарубіжних.

Важливий ресурс підвищення рівня професіоналізму майбутніх педагогів та якості їхньої підготовки до практичної педагогічної діяльності болгарські вчені вбачають у реалізації педагогічної взаємодії в системі «викладач – студенти» в умовах університету (І. Димитров, П. Петров, Е. Рангелова, С. Чавдарова-Костова та ін.). Ученими Республіки Польща (Т. Захарук, К. Жегналек, А. Клім-Клімашевська, Р. Росса та ін.) й України (Н. Білоконна, М. Кондрашов, Л. Мартинець та ін.) досліджувалися проблеми успішного навчання й ті його чинники, які позитивно впливають на майбутнього фахівця, – умови адаптації студентів до професійної діяльності, розвиток здатності протистояти труднощам, що виникають у педагогічній практиці. Практичний інтерес до досліджуваної проблеми становлять погляди S. Noormonammadi, який обґрунтовує умови набуття досвіду рефлексивної поведінки, формування готовності до педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу; А. Öqvist, L. Malmstrom досліджують проблему взаємодії лідерства педагога й самоєфективності студентів в системі професійної підготовки. Тобто досягнення вчених є теоретико-методологічними засадами забезпечення якості підготовки майбутніх педагогів до самостійної професійної діяльності.

З огляду на значущість наукових робіт, присвячених проблемам підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності, багато аспектів цієї складної теми все

ж залишаються не вирішеними. Цей аспект проблеми потребує всебічного вивчення й розроблення методичних рекомендацій для педагогів-практиків.

Метою статті є систематизація та аналіз дослідницького теоретичного матеріалу, конкретного досвіду, що стосуються проблеми використання навчання успіхом як важливого ресурсу забезпечення продуктивності підготовки майбутніх учителів до превентивної діяльності з молодшими школярами та практичне застосування превентивних дій в умовах Нової української школи.

Виклад основного матеріалу. Нові цілі й завдання вищої освіти в контексті концепції «Нова українська школа» зумовлюють і нову стратегію підготовки майбутніх учителів до превентивної діяльності з молодшими школярами. Сутність цієї стратегії полягає не тільки в опануванні знань заради знань, а й у формуванні успішної особистості, здатної досягти власними зусиллями професійного успіху, стимулюванні майбутніх учителів до превентивної діяльності в початковій школі, розвитку в них здатності використовувати свій особистісний потенціал як важливий ресурс оптимізації установки на успіх і розвиток потреби в постійному самовдосконаленні власної особистості та розвитку її творчого потенціалу.

Проблема сучасної вищої школи полягає в тому, щоб не тільки виявляти турботу про набуття професійної компетентності студентів, а й акцентувати зусилля на використанні власного особистісного потенціалу як важливого ресурсу оптимізації підготовки їх до превентивної діяльності як раціонального засобу формування успішної особистості, здатної брати активну участь у подальшому вдосконаленні продуктивності підготовки молодших школярів до активної життєдіяльності на принципах гуманізму й демократизму.

Проблема навчання успіхом не нова. Ще Я. Коменський, передбачав, що педагог має виявляти турботу про те, щоб учні набували уміння обережно й розумно управляти самими собою. Навчання успіхом він пов'язував з оволодінням людиною розумовими життєвими діями. А. Дістервег бачив місію вчителя в тому, щоб усвідомити закони природного розвитку молодшої людини, допомогти їй у ранньому розкритті, усунути з дороги всі перешкоди. Навчання успіхом він пов'язував із підтримкою дисципліни, дотриманням прав людини бути собою і контролем із боку вчителя. А. Макаренко розумів сутність навчання успіхом у тому, щоб не дати впасти людині, допомогти їй у вихованні працьовитості як важливої якості особистості. Успіх виховання видатний педагог убачав не тільки в організації побуту, доброго харчування, здорового режиму праці й відпочинку, а й у створенні емоційної атмосфери і своєчасної педагогічної підтримки.

В. Сухомлинський обґрунтував потребу створення школи радості, коли через гармонію інтелекту й емоцій молода людина буде пізнавати таємниці людського успіху. Завдання педагога він убачав у тому, щоб пробудити в серцях і розумі дитини інтелектуальні почуття радості, почуття успіху. Успіх в учінні, інтерес, зацікавлена праця, яскравий світ міркування, творчість, краса є основою успішного життя й діяльності дорослої людини [3, с. 198]. Підґрунтя успіху міститься в самій людині, в її ставленні до життя, знань, учіння й майстерності викладача. Людина, яка «ніколи не пізнавала радості праці в учінні, не відчула розуміння того, що труднощі подолані, – це нещасна людина» [там само, с. 142]. Навчання успіхом він розглядав як важливий ресурс превентивної діяльності, засіб попередження закріплення в поведінці особистості негативних звичок, які з часом приводять до закріплення асоціальної поведінки у людини.

Проблема навчання успіхом майбутніх учителів початкової школи, підґрунтям світогляду яких є філософія навчання успіхом, актуальна й нині. Навчання успіхом розглядаємо як активну пізнавальну діяльність на принципах превенції, в ході якої студенти під керівництвом викладача оволодівають основами превентивної педагогіки

й досвідом превентивної діяльності, що забезпечує їм успіх у освітньому процесі, а в майбутньому – й у професійній діяльності з молодшими школярами.

Навчання успіхом у закладах вищої педагогічної освіти здійснюється на основі таких принципів: диференціації й індивідуалізації (означає спрямованість на організацію діяльності з урахуванням особистісних особливостей і запитів, інтересів студентів, орієнтацію превенції на розширення контактів); безперервності (передбачає забезпечення послідовного, циклічного, своєчасного сприяння розвитку здібностей до превентивної діяльності); гнучкості (включення в діяльність превентивних способів роботи відповідно до індивідуальних потреб, мотивів і інтересів); відкритості (реагування на потребу освоєння нових соціальних ролей, зміну позицій, здійснення підготовки не тільки до конкретного, але й до запасних варіантів реалізації). При цьому педагогічний супровід (співдя, співучасть, співпраця) буде ефективним, коли він здійснюється ненав'язливо й делікатно, вчасно, адресно й дозовано, регулярно й ситуативно.

За філософією навчання успіхом майбутній учитель початкової школи має оволодіти такими функціями: організовувати та формувати мінісередовище, що має за мету активізацію і стимулювання когнітивних потреб і запитів дітей; забезпечувати розвиток учнівської особистості з отриманням нею безпосереднього особистого життєвого досвіду; сприяти й підтримувати становлення особистості учня як самостійного й самодостатнього учасника освітнього процесу. Виокремлені функції сучасного вчителя заявлені в концепції «Нова українська школа». У цьому документі прямо акцентується, що педагог НУШ зосереджує свої зусилля на імплементації «свободи і права дитини в усіх проявах її діяльності, урахування її вікових та індивідуальних особливостей, забезпечення ставлення до дитини як до найвищої цінності, морально-психологічного комфорту дитини; створення таких умов навчання, при яких кожна дитина відчуватиме себе компетентною, значущою, матиме можливість для самоствердження та самореалізації» [1, с. 45].

Реалізація цих завдань у ході підготовки майбутніх учителів початкової школи до превентивної діяльності з молодшими школярами зумовлює спрямованість підготовки вчителя з дотриманням превентивної позиції не тільки на результат, але й на процес одержання знань (діяльність); здійснення діагностичної роботи за допомогою різноманітних тестових завдань і методик для виявлення рівня розвитку пізнавального інтересу і його показників; корекція діяльності учнів початкової школи, її контроль і оцінка; створення комфортної й дружньої атмосфери для кожного молодшого школяра як на занятті, так і в повсякденній діяльності; регуляція стилю спілкування й поведінки в системі «вчитель – учні»; самовдосконалення професійних якостей педагога, підведення підсумків своєї роботи, визначення подальших перспектив пошуку ресурсів навчання успіхом у підготовці до превентивної діяльності з молодшими школярами, наявність програми підготовки студентів до пошуку й використання ресурсів навчання успіхом для забезпечення продуктивності результатів превентивної педагогічної діяльності.

Формувальну функцію виконує провідна діяльність, під її впливом відбуваються зміни у психічних процесах й психологічних особливостях студента. Поза діяльністю немає розвитку, тому її характер є важливим у професійної підготовки майбутніх учителів. Як свідчить практика, переоцінка корекційної й недооцінка превентивної діяльності негативно впливають на результати навчання. У процесі корекційної діяльності увага акцентується на виявленні прогалин і недоліків у навчанні та поведінці вихованців, а відхилення від прийнятих норм коректується через виконання спеціальних вправ і завдань, застосування індивідуальних засобів впливу.

Корекційні дії вчителя не дозволяють повною мірою врахувати поведінкові відхилення та шкідливі звички, з якими дитина приходить до школи, своєчасно помітити їх та визначити заходи й способи діяльності, які дозволили б загальмувати розвиток шкідливих звичок і набуття негативного досвіду як основи девіантної поведінки

молодших школярів. Відхильна поведінка виникає за наявності суперечності між особистістю й педагогічним впливом. Зміна ситуації передбачає заміну корекційних дій превентивними.

Превенція, на думку В. Оржеховської, – це справа соціальна, що потребує зміни моральної етики суспільства, а також спільних зусиль медичних працівників, юристів, психологів, соціологів, педагогів [2, с. 94], тому мета превентивної діяльності – це досягнення сталої відповідальної поведінки, сформованості імунітету до негативних впливів соціального оточення. Л. Кондрашова вважає, що превентивна діяльність спрямована на формування в особистості системи суб'єктивних ставлень як внутрішнього регулятора її поведінки й учинків. Її основою є спрямованість дій учителя на учня як головну цінність і вибір методів впливу на дитину з урахуванням закономірностей розвитку її особистості. Превентивна діяльність базується на психологічній підтримці й педагогічному супроводі, підтримка в попередженні виникнення негативних звичок у поведінці й зумовлює зміну позиції вихованця з позиції пасивного учасника на позицію активного суб'єкта освітнього процесу, задовольняє соціальні очікування й виконує суспільне замовлення на підготовку морально й духовно багаті, творчої особистості.

Підготовка майбутніх учителів до превентивної діяльності з молодшими школярами зумовлює потребу використання технології навчання успіхом, яка забезпечує виявлення й фіксацію пізнавального інтересу студентів; виявлення індивідуальних проблем, пов'язаних із пізнавальним інтересом й установкою на превентивну діяльність (діагностико-мотиваційний етап); сприяння у визначенні необхідних «спроб вибору» превентивних дій (проектувальний); показ способів і форм превентивної діяльності; надання рекомендацій про способи одержання необхідної інформації (проектувальний і реалізаційний); організацію презентації студентами отриманих результатів (реалізаційний); спільний аналіз способів і ресурсів, використаних під час роботи; організацію рефлексії студентом своєї діяльності (аналітичний).

Орієнтири навчання успіхом до превентивної діяльності з молодшими школярами спрямовані на заохочення студентів до використання отриманих теоретичних основ превентивної педагогіки; можливість здійснення спроб пошуку рішення й виправлення помилок у превентивній діяльності; установлення ситуації спілкування й контакту на принципах превенції в освітньому процесі; опору на вільний вибір превентивних дій; наявність комунікації та позитивного ставлення учасників освітньої діяльності один до одного; орієнтацію на відкритість освітнього простору, можливість його зміни, добудовування та переструктурування. Майбутній учитель початкових класів має здобувати досвід консультанта, помічника для дитини, оволодівати методикою психологічної підтримки та педагогічного супроводу.

Продуктивність ресурсних можливостей навчання успіхом у вирішенні завдань підготовки студентів до превентивної діяльності з молодшими школярами залежить від наявних передумов, конкретних обставин використання ними власного особистісного потенціалу в їхньому професійному становленні, готовності до різного роду перетворень у педагогічній практиці. У процесі реалізації навчання успіхом важливо забезпечувати різноманіття змісту та способів діяльності на принципах превенції, форм взаємодії в системі «викладач – студент», психологічної підтримки та педагогічного супроводу до прояву суб'єктної позиції.

Підготовка майбутніх учителів до превентивної діяльності з молодшими школярами не обмежується власне застосуванням технології навчання успіхом, а також містить у собі: створення банку інформаційних ресурсів підготовки й накопичення досвіду превентивної діяльності; доведення інформації з питань психологічної підтримки й педагогічного супроводу до студентів; складання індивідуальних програм підготовки їх до пошуку й використання ресурсів продуктивності навчання успіхом; реалізацію індивідуальних планів професійного зростання; моніторинг результатів навчання успіхом в підготовці майбутніх вчителів початкових класів до превентивної діяльності

з молодшими школярами. Тому зміст підготовки має бути спрямований на розвиток особистісних й діяльнісних характеристик професійного образу сучасного вчителя початкової школи, серед яких особливу значущість в продуктивності превентивної діяльності з учнями початкових класів набувають такі здібності:

- аналітико-рефлексивні – уміння структурувати проблеми саморозвитку учнів; допомагати дитині в самоаналізі, у самостійному вирішенні навчальних проблем і прийнятті відповідальності за результати роботи; аналізувати індивідуальні особливості пізнавальної активності й можливості подолання неуспішності, недисциплінованості; володіння рефлексивними методиками й прийомами психологічної підтримки й педагогічної допомоги;

- комунікативні – зрозуміло виражати свої думки й уміти слухати інших; спілкуватися з учнями на позиціях діалогу, поваги, емпатії, толерантності й терпимості; спокійно розв'язувати конфлікти; уміти будувати взаємодію в малих групах; сприяти співробітництву; використовувати технології міжособистісного спілкування;

- організаторські – брати участь у реалізації запланованої діяльності; бачити перспективу превентивної діяльності; бачити й підтримувати інтереси учнів; знаходити найкращі способи превентивних дій й доводити заплановані завдання до продуктивного результату;

- прогностичні – визначати можливі віхи зростання й розвитку особистісного потенціалу; передбачити результати освітніх ситуацій та креативних дій; уміти вибудовувати динаміку професійного становлення; прогнозувати перспективи превентивної діяльності в педагогічній практиці.

Розвиток цих професійних характеристик майбутніх учителів початкової школи зумовлює цілеспрямовану й систематичну роботу кожного студента за індивідуальною програмою підготовки до пошуку й використання особистісного потенціалу як важливого ресурсу підвищення продуктивності навчання успіхом в підготовці до превентивної діяльності з молодшими школярами.

Ми виходимо з того, що навчання успіхом – це вміння викладача й студентів будувати продуктивну освітню взаємодію в системі навчально-пізнавальної діяльності. При цьому особливо важливий запуск механізму продуктивної взаємодії, яка передбачає необхідність управління й контролю на різних етапах комунікації в системі «викладач – студенти». Ефективність взаємодії зумовлено теоретичними основами навчання успіхом й специфікою превентивних дій викладача. У центрі такої взаємодії завжди перебувають студенти, які мають навчитися пошуку необхідних ресурсів навчання успіхом як основи засобів власного професійного й особистісного розвитку.

Для раціонального використання ресурсних можливостей навчання успіхом в системі взаємодії «викладач – студенти» студенту потрібно:

- 1) розробити власний проект професійного розвитку в ході підготовки до навчання успіхом на принципах превенції до професійної діяльності. Проект професійного розвитку студента передбачає постановку мети та завдань, зміни характеру методики навчання, самостійно сформульовані для досягнення успіху в превентивній діяльності з молодшими школярами. Навчання успіхом при цьому є важливим ресурсом самореалізації й збагачення особистісного потенціалу майбутнього вчителя. Продуктивність цього процесу зумовлено не поставленою ззовні, а особисто прийнятою метою, яка стимулює потребу студентів у пошуку необхідних ресурсів для досягнення особистісно значущої для них мети. Проект професійного становлення на основі навчання успіхом передбачає засвоєння нової інформації, нестандартних форм і способів роботи, які стимулюють майбутнього вчителя початкових класів до пошуку необхідних ресурсів (інтелектуальних, інформаційних, технологічних, методичних, іміджевих);

- 2) забезпечити здатність студента виявляти й складати перелік необхідних ресурсів для результативного виконання проекту професійного становлення в умовах навчання успіхом. Для створення цього переліку важливо мати чітке розуміння кожним студентом

сутності педагогічного дизайну як сукупності інструментальних засобів, що забезпечують продуктивність підготовки до превентивної діяльності з молодшими школярами;

3) навчити студентів ставити й вирішувати конкретні завдання, необхідні для оптимізації навчання успіхом та їх професійного становлення (нова інформація, інноваційні технології, технологізація освітнього процесу, методичне забезпечення, психологічна підтримка й педагогічне супроводження, своєчасна педагогічна допомога викладача тощо);

4) акцентувати увагу студентів на презентації власних ресурсів, які позитивно впливають на професійний розвиток особистісного потенціалу й реалізації професійної підготовки на принципах превенції (доступ до інтернет-ресурсів, здатність діяти з різними джерелами інформації, креативність дій, нестандартність думок і форм спілкування);

5) створити умови для продуктивної взаємодії в системі «викладач – студенти», яка має бути спрямована на активізацію зусиль і використання додаткових ресурсів професійного становлення й підготовки майбутніх учителів до превентивної діяльності з молодшими школярами.

Реалізація цих вимог зумовлюється продуктивністю взаємодії в системі «викладач – студенти». Продуктивна взаємодія в цій системі можлива за умови, коли в процесі навчання успіхом:

- реалізується суб'єктна позиція кожного учасника освітнього процесу, яка виражається в розробленні проекту професійного розвитку в умовах навчання успіхом як засобу підготовки до превентивної діяльності;

- об'єктивно оцінюються ресурси реалізації проекту професійного розвитку й виявляються ті, які необхідні для досягнення запланованого;

- знаходяться можливості для оптимального використання необхідних ресурсів;

- відбувається презентування власних ресурсів для використання їх іншими учасниками освітнього процесу;

- розробляється система форм і способів взаємодії між учасниками освітнього процесу з метою обміну досвідом і навчальними досягненнями студентів.

Реалізація програми підготовки студентів до пошуку й використання ресурсів підвищення результативності навчання успіхом у процесі підготовки їх до превентивної діяльності з молодшими школярами залежить від їхньої рефлексивної позиції та від рівня позитивної самооцінки, яка формується під впливом довіри й позитивних очікувань з боку викладача.

Висновки. Проведене аналітичне дослідження дозволило з'ясувати таке:

- проблема використання ресурсів навчання успіхом для забезпечення продуктивності підготовки майбутніх учителів до превентивної діяльності з молодшими школярами є більш актуальною для вітчизняної методики навчання успіхом, ніж для відповідної методики зарубіжжя;

- науковці пов'язують підвищення теоретичного рівня підготовки до професійної діяльності вчителів початкової школи з цілеспрямованим формуванням теоретичних професійних знань, але все ще недооцінюють можливості навчання успіхом, превентивної педагогічної діяльності, особистісного потенціалу як важливих ресурсів, що впливають на якість підготовки майбутніх учителів початкової школи до творчої професійної діяльності;

- розглянуті окремі аспекти ресурсних можливостей навчання успіхом майбутніх студентів на принципах превенції та їх підготовки для пошуку й використання можливостей власного особистісного потенціалу є важливим ресурсом забезпечення професійного розвитку й формування готовності майбутніх учителів початкової школи до превентивної діяльності з молодшими школярами.

Перспективою подальших досліджень є практична реалізація креативно-діяльнісного підходу до підвищення теоретичного рівня й досвіду креативних дій

в умовах навчання успіхом майбутніх учителів до творчої професійної діяльності. Подальші дослідження також будуть спрямовані на реалізацію принципів, добір методів і форм превентивної діяльності, засобів психологічної підтримки й педагогічного супроводу професійного становлення майбутніх учителів початкової школи в умовах сучасної університетської освіти.

Список використаних джерел:

1. Бібік Н. М. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2018. 160 с.
2. Оржеховська В. М. Соціально-педагогічні проблеми девіантної поведінки неповнолітніх у сучасних умовах. *Педагогіка і психологія*. 1995. № 4. С. 90-98.
3. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Харків: Акта, 2012. 538 с.
4. Noormonammadi, Samane. Teacher reflection and its relation to teacher efficacy and autonomy. *Procedia-Social and Behavioural Sciences*. 2014. No. 98.1. Pp. 1380-1389.
5. Öqvist, Anna, & Malmstrom L, Malin. What motivates students? A study on the effects of teacher leadership and students' self-efficacy. *International Journal of leadership in Education*. 2018. No. 21.2. Pp. 155-175.

References:

1. Bibik, N. M. (Ed.). (2018). *Nova ukrainska shkola* [The New Ukrainian School]. Kyiv: Litera LTD [in Ukrainian].
2. Orzhekhovska, V. M. (1995). Sotsialno-pedahohichni problemy deviantnoi povedinky nepovnitnikh u suchasnykh umovakh [Socio-pedagogical problems of deviant behaviour of minors in modern conditions]. *Pedahohika i psykholohiia*, 4, 90-98 [in Ukrainian].
3. Sukhomlynskyi, V. (2012). *Sertse viddaiu ditiam* [I give my heart to children]. Kharkiv: Akta [in Ukrainian].
4. Noormonammadi, S. (2014). Teacher reflection and its relation to teacher efficacy and autonomy. *Procedia-Social and Behavioural Sciences*, 98.1, 1380-1389 [in English].
5. Öqvist, A., & Malmstrom, L. M. (2018). What motivates students? A study on the effects of teacher leadership and students' self-efficacy. *International Journal of leadership in Education*, 21.2, 155-175 [in English].

Dovha T. Y.,
orcid.org/0000-0002-4219-0194

**LEARNING FOR SUCCESS AS AN OPTIMIZATION RESOURCE TRAINING
 OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS
 TO PREVENTIVE ACTIVITIES WITH PUPILS**

The article examines a problem whose relevance is determined by its importance for the entire educational system, namely: the implementation in the New Ukrainian School of the philosophy of learning by success as an important resource for increasing the productivity of training future novice teachers for preventive activities with younger schoolchildren. Detailed attention is paid to the interpretation of the essence of the concepts "successful learning" and "preventive activity". For this, an analytical appeal is made to the views and concepts of Ukrainian and foreign scientists, among whom stand out I. Beh, N. Bibik, L. Kondrashova, V. Orzhekhovska, V. Sukhomlynskyi, and others. It is noted that the philosophy and practice of successful education is based on the works of Ya. Komenskyi, A. Disterweg, A. Makarenko, and V. Sukhomlynskyi, who treated their students as equal co-participants in educational activities. It is emphasized that the philosophy of successful education received both a general theoretical and methodological justification, as well as a purely methodical development and constitutes a socially significant capital. It is emphasized that learning by success is an important resource for ensuring the productivity of training future novice teachers for preventive activities with younger schoolchildren. It is emphasized that learning by success is an active cognitive activity based on the principles of prevention, during which students, under the guidance of a teacher, master the basics of preventive pedagogy and the experience of preventive activities,

which ensures their success in the educational process, and in the future also in professional work with younger schoolchildren.

The article substantiates the principles of successful learning, singles out the functions of a modern novice teacher in the context of the requirements of the "New Ukrainian School" concept (to organize and form a mini-environment that aims to activate and stimulate the cognitive needs and requests of children; to ensure the development of the student's personality with the acquisition of direct personal life experience; will promote and support the formation of the student's personality as an independent and self-sufficient participant in the educational process); the project of professional development of students based on the assimilation of new information, non-standard forms and methods of work, which stimulate the future primary school teacher to find the necessary resources (intellectual, informational, technological, methodical, image) to ensure the productivity of preparation for preventive activities with younger schoolchildren.

Key words: success learning, preventive activity, capitalization of success learning resources, the concept of the New Ukrainian School, principles of success learning, characteristics of the professional image of a modern primary school teacher.

Дата надходження статті: 05.01.2024 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Чувасова Н. О.

УДК 37.015.311-057.36

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi55.506>

Іванченко Є. А.^{*},

orcid.org/0000-0003-3071-0938

Білоножко Н. Й.^{*},

orcid.org/0009-0000-2682-2174

Верламов О. М.^{*},

orcid.org/0000-0003-1175-9832

ПІЛОТАЖНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

У статті здійснено теоретичний аналіз поняття «емоційний інтелект», зокрема його мотиваційного компонента. Розглянуто різні теоретичні підходи до вивчення емоційного інтелекту та його складових українськими та зарубіжними науковцями.

Увагу авторів сконцентровано на проблемі мотиваційного компонента емоційного інтелекту майбутнього офіцера Збройних Сил України, яка не достатньо досліджена як із теоретичного, так і з емпіричного боків. Також акцентовано на потребі вивчення впливу емоційного інтелекту на особистість військовослужбовця в сучасному суспільстві, адже, з одного боку, емоційний інтелект дозволяє розуміти та контролювати власні емоції, виявляти емпатію та вибирати адекватну стратегію поведінки, а з іншого – емоційний інтелект як прояв професійнозначущих якостей продукує мотивацію до виконання службових обов'язків.

Авторами представлено результати пілотажного дослідження мотиваційної складової емоційного інтелекту майбутнього офіцера Збройних Сил України, спрямованого на виявлення ієрархії цінностей майбутніх офіцерів Збройних Сил України, з'ясування їхньої мотивації на успіх або уникнення невдач та виявлення джерел мотивації. Водночас метою було уточнення компонентів мотиваційної складової емоційного інтелекту майбутнього офіцера Збройних Сил України та напрямків формування зазначеної якості через вплив на мотиваційну сферу військовослужбовця.

^{*}© Іванченко Є. А.

^{*}© Білоножко Н. Й.

^{*}© Верламов О. М.